

УДК 330.231
JEL: F52; H56; H70
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-11-144-151>

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ РЕГІОНУ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

©2025 ЛАПЧУК Я. С., СЮТА С. Б.

УДК 330.231
JEL: F52; H56; H70

Лапчук Я. С., Сюта С. Б. Формування системи економічної безпеки регіону в умовах війни та повоєнного відновлення

У статті досліджено процес трансформації системи економічної безпеки регіону в умовах війни та повоєнного відновлення. Визначено, що ефективне функціонування системи економічної безпеки вимагає перегляду стратегічних пріоритетів, структурної перебудови управлінських і організаційних компонентів, диверсифікації ресурсного базису та модернізації механізмів управління відповідно до нових викликів і загроз. Обґрунтовано доцільність формування адаптивної, гнучкої та скоординованої системи регіональної економічної безпеки, здатної оперативно реагувати на гібридні ризики, воєнні деструкції та економічні дисбаланси. Розкрито структурно-функціональні аспекти формування системи безпеки, зокрема потребу в збалансуванні управлінських повноважень, розвитку потенціалу критичної інфраструктури, формуванні людського капіталу та залученні інвестиційних ресурсів, у тому числі міжнародних. Сформульовано ключові критерії забезпечення ефективності функціонування системи економічної безпеки регіону – резистентність, ефективність, збалансованість, надійність, аналітичність, превентивність і здатність до відновлення. Визначено, що система економічної безпеки регіону є проміжною ланкою між мікро- та макрорівнем національної безпеки, що зумовлює потребу у створенні інтегрованих інформаційно-комунікаційних зв'язків для підвищення узгодженості управлінських рішень. Обґрунтовано основні передумови трансформації системи безпеки регіонів: зміну концептуальних підходів до державного управління, мобілізацію всіх видів ресурсів, стратегічну переорієнтацію економіки на військово-промислову сферу, розвиток міжнародного партнерства, удосконалення логістичних взаємозв'язків і впровадження інноваційних механізмів моніторингу ризиків. Доведено, що формування дієвої системи економічної безпеки регіону є ключовою умовою забезпечення стабільності соціально-економічного розвитку, підвищення стійкості регіональних економік до зовнішніх впливів і прискорення повоєнної відбудови України.

Ключові слова: регіон, регіональна політика, економічна безпека, державне управління, виклики, ризики та загрози, система забезпечення.

Рис.: 2. **Бібл.:** 13.

Лапчук Ярослав Степанович – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри математики та економіки, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка (вул. Івана Франка, 24, Дрогобич, 82100, Україна)

E-mail: lapchyks@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9928-1943>

Сюта Святослав Богданович – аспірант кафедри математики та економіки, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка (вул. Івана Франка, 24, Дрогобич, 82100, Україна)

E-mail: sviatoslavsiuta@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-1976-7303>

UDC 330.231

JEL: F52; H56; H70

Lapchuk Ya. S., Siuta S. B. Formation of the Region's Economic Security System in the Context of War and Post-War Recovery

The article examines the process of transforming the regional economic security system in the context of war and post-war recovery. It is determined that the effective functioning of the system of economic security requires a revision of strategic priorities, structural reorganization of managerial and organizational components, diversification of the resource base, and modernization of management mechanisms in accordance with new challenges and threats. The feasibility of forming an adaptive, flexible, and well-coordinated system of regional economic security capable of promptly responding to hybrid risks, wartime disruptions, and economic imbalances is substantiated. The study reveals the structural and functional aspects of building the economic security system, particularly the need to balance managerial powers, develop the potential of critical infrastructure, enhance human capital formation, and attract investment resources, including from international partners. The key criteria ensuring the efficiency of the regional economic security system are formulated – resilience, efficiency, balance, reliability, analytical capacity, proactivity, and recovery ability. It is determined that the regional economic security system functions as an intermediate link between the micro- and macro-levels of national security, which necessitates the creation of integrated information and communication connections to strengthen the coherence of managerial decisions. The main prerequisites for the transformation of the regional security system are substantiated as follows: the need to change conceptual approaches to public administration, mobilize all types of regional resources, strategically reorient the economy toward the military-industrial sphere, develop international partnerships, improve logistical connections, and introduce innovative mechanisms for risk monitoring. It is proved that the formation of an effective regional economic security system is a key condition for ensuring the stability of socioeconomic development, increasing the resilience of regional economies to external influences, and accelerating Ukraine's post-war recovery.

Keywords: region, regional policy, economic security, public administration, challenges, risks and threats, security system.

Fig.: 2. **Bibl.:** 13.

Lapchuk Yaroslav S. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Mathematics and Economics, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University (24 Ivana Franka Str., Drohobych, 82100, Ukraine)

E-mail: lapchyks@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9928-1943>

Трансформація системи економічної безпеки регіону в умовах війни та повоєнної відбудови потребує обґрунтування структурно-функціональних елементів цієї системи з урахуванням наростаючих викликів і загроз не лише в сегменті економічної, але й національної безпеки на всіх ієрархічних рівнях управління соціально-економічними процесами держави. Структурно-функціональна будова цільової системи економічної безпеки регіону має забезпечувати стратегічну спрямованість на гарантування стійкості останньої в умовах трансформації суспільно-економічного обміну та параметрів підвищеної невизначеності прийняття та реалізації безпекових управлінських рішень.

Специфікою формування системи економічної безпеки регіону в умовах війни та повоєнного відновлення, що визначатиме суб'єкту та ресурсно-функціональну спроможність цієї системи, є потенційні безпекові параметри умов завершення бойових дій та становлення стійкого миру на території України. Своєю чергою, це значною мірою буде залежати від таких ключових факторів, як: можливість повернення Україні територій, що, на сьогоднішній день, є тимчасово окупованими, з подальшою їх реінтеграцію в систему соціально-економічних відносин національної економіки; параметри ресурсної підтримки країн-партнерів України в питаннях повоєнної відбудови та економічного відновлення регіональних виробничо-господарських комплексів; ефективність і реальна спроможність наданих гарантій безпеки Україні з боку країн-членів НАТО і стратегічних безпекових партнерів держави; перспективи повернення з-за кордону вітчизняних мігрантів, що залишили територію України в пошуках більш безпечних умов проживання, а також політика їх соціально-економічної реінтеграції в процеси суспільно-економічного обміну.

У більшості наукових праць, присвячених державній політиці регулювання економічного розвитку на регіональному та місцевому рівнях, висвітлюються питання формування її мети та цілей, окреслення завдань, визначення стратегічних і тактичних пріоритетів, а також засобів реалізації. Основні теоретико-методологічні положення та узагальнення в цій сфері представлені у працях таких науковців, як Андріяш В. І. [1], Бакуменко В. Д., Надолішній П. І. [2], Валецький О. Л. [4], Колбеч Г. К. [9] та інших дослідників.

Питання розроблення механізмів, інструментів і засобів управління розвитком регіональних соціально-економічних систем знайшли відображення у працях Ребкала В. А., Шахова В. А., Голубя В. В., Козакова В. М. [10], Новицького Г. В. [11], Лупака Р., Мізюка Б., Зайченка В., Куницької-Іляш М., Васильціва Т. [12, с. 70–88], а також Лупака Р., Куницької-Іляш М., Березівського Я., Наконечної Н., Іванової Л., Васильціва Т. [13, с. 1785–1798] та інших авторів.

Дослідженню теоретичних і практичних аспектів формування механізмів, інструментів і засобів реалізації регіональної політики економічної безпеки присвячені праці Буркальцевої Д. Д. [3], Власюка О. С., Сухорукова А. І., Недіна І. В., Воробйова С. А. та ін. [5], Горбуліна В. П., Качинського А. Б. [6], Нижник Н. Р. [7], Власюка О. С., Мокія А. І. [8] та інших учених.

Метою статті є узагальнення існуючих і напрацювання нових методико-прикладних засад щодо формування системи економічної безпеки регіону в умовах війни та повоєнного відновлення.

Трансформація системи економічної безпеки регіону в умовах війни та повоєнної відбудови є складним комплексним процесом, що вимагає не лише перегляду стратегічних пріоритетів забезпечення безпеки та структурної перебудови організаційно-постановчих компонентів управлінського апарату цільової безпекової системи, але й диверсифікації ресурсного базису гарантування безперервної роботи системи економічної безпеки регіону та виконання покладених на неї завдань; модернізації функціональної спроможності системи безпеки з урахуванням зміни кількісних і якісних параметрів трансформації складових економічної безпеки регіону в контексті постійного впливу гібридних ризиків і загроз з боку Російської Федерації; адаптивного коригування критеріїв оцінювання ефективності функціонування системи економічної безпеки регіонів з урахуванням параметрів глобальної та макро-економічної безпекової ситуації в державі.

Формування системи економічної безпеки регіону в умовах війни та повоєнного відновлення передбачає врахування таких структурно-функціональних аспектів:

- 1) доцільність у наданні системі економічної безпеки регіону високих адаптивних і гнуч-

- ких характеристик її управлінських структур, що гарантуватиме можливість для цієї системи швидкого реагування на зміни параметрів дестабілізуючого впливу ризиків і загроз на регіональному рівні;
- 2) забезпечення цілісної координації та взаємоузгодженості між структурними організаційно-управлінськими елементами системи економічної безпеки регіону на засадах використання чіткого алгоритму прийняття та реалізації управлінських рішень, збалансування повноважень і управлінських впливів, а також мінімізації ризиків виникнення конфлікту інтересів між суб'єктами економічної безпеки регіону;
 - 3) перспективи та можливості структурної перебудови економіки регіону з урахуванням наявного природно-ресурсного потенціалу, стратегічних пріоритетів трансформації системи економічної безпеки регіону та незадіяних резервів залучення інвестиційних фондів, у тому числі з боку іноземних партнерів держави;
 - 4) поглиблення процесів децентралізації влади на засадах збалансування управлінських повноважень, обов'язків і відповідальності на мезо- та макрорівні з урахуванням потреби в доцільності побудови жорсткої горизонтально-вертикальної структури системи підтримки прийняття управлінських рішень в умовах правового режиму воєнного стану;
 - 5) моделювання параметрів гарантування безперебійного функціонування мережі об'єктів критичної інфраструктури в регіонах у контексті забезпечення критично важливого рівня ефективності соціально-економічного

розвитку та розширеного відтворення в просторово-територіальному вимірі;

- 6) сформована стратегія економічного відновлення та відбудови інфраструктурного забезпечення на регіональному рівні – внаслідок деструктивного впливу ведення бойових дій та обстрілів з боку країни-агресора;
- 7) стратегічні параметри та можливості формування людського капіталу в регіонах з урахуванням руйнівного впливу деструктивних соціально-економічних процесів, обмеженості бюджетних фондів щодо спрямування ресурсів останніх на вирішення соціальних проблем, усталених негативних демографічних і міграційних процесів.

Базові передумови формування системи економічної безпеки регіону в умовах війни та повоєнної відбудови представлені на *рис. 1*.

Формування системи економічної безпеки регіону в умовах війни та повоєнної відбудови має відбуватися з урахуванням її мультифункціонального характеру, комплексного організаційно-економічного інструментарію забезпечення економічної безпеки в розрізі її функціональних складових, а також аналітичної компоненти оцінювання стратегічно важливих сфер гарантування належного рівня економічної безпеки регіону. Система економічної безпеки регіону є так званою проміжною ланкою між економічною безпекою на мікро- (підприємство) та макрорівні (держава), що передбачає необхідність побудови адекватних інформаційно-комунікаційних взаємозв'язків щодо узгодження управлінських впливів у сегменті забезпечення економічної безпеки на всіх ієрархічних рівнях розвитку національної економіки, підвищення ефективності ви-

Рис. 1. Базові передумови формування системи економічної безпеки регіону в умовах війни та повоєнної відбудови

Джерело: власна розробка.

користання природно-ресурсного базису системи економічної безпеки, а також посилення військово-промислової та оборонної концепції забезпечення економічної безпеки в умовах правового режиму воєнного стану та постійного впливу гібридних загроз з боку Російської Федерації.

Система економічної безпеки регіону має бути націлена на формування ефективних механізмів та інструментів захисту його стратегічних інтересів, що передбачає:

- ✦ мобілізацію ресурсного базису регіону в сегмент захисту та нарощування його економічного потенціалу;
- ✦ побудову організаційно-управлінського інструментарію для забезпечення спеціального режиму управління стратегічними об'єктами та об'єктами критичної інфраструктури, насамперед у прифронтових і прикордонних територіях;
- ✦ формалізацію ефективних засобів протидії незаконним проявам несанкціонованих рейдерських атак на суб'єкти господарської діяльності та захисту права приватної власності;
- ✦ реалізацію комплексу заходів щодо встановлення тотального контролю з боку органів державної влади над природними ресурсами, які мають стратегічне значення для військово-промислового та оборонного секторів, енергетичної сфери, підвищення рівня функціональних складових системи економічної безпеки держави.

Забезпечення ресурсно-функціональної спроможності системи економічної безпеки регіону передбачає доцільність гарантування її відповідності таким основним критеріям, як:

- 1) *резистентність* (полягає в наявності ресурсно-функціональних характеристик системи економічної безпеки щодо забезпечення стійкості та протидії дестабілізуючим впливам викликів і загроз на процеси її розвитку та виконання, покладених на неї завдань);
- 2) *ефективність* (формалізується в раціональному використанні наявного ресурсного потенціалу системи економічної безпеки регіону, що дозволяє гарантувати граничну базисну норму одержання корисного ефекту на засадах оптимізації витрат на утримання цієї системи);
- 3) *збалансованість* (полягає в раціональному розподілі повноважень, обов'язків і відповідальності між структурно-функціональними компонентами системи економічної безпеки регіону, оптимізації стратегічних

управлінських впливів, побудові підсистеми взаємовідносин на засадах узгодження інтересів суб'єктів цільової системи безпеки);

4) *надійність* (здатність системи економічної безпеки регіону безперебійно функціонувати та виконувати покладені на неї завдання в умовах обмеженості ресурсів, деструктивних впливів, гібридних атак з боку країни-агресора та потенційно можливої часткової руйнації системи економічної безпеки регіону);

5) *аналітичність* (функціонування системи економічної безпеки регіону має відбуватися на засадах побудови адекватної інформаційно-аналітичної підтримки підсистеми прийняття управлінських рішень в умовах мінімізації ризиків невизначеності імплементації останніх і забезпечення їх науково-обґрунтованого характеру, шляхом формування об'єктивного, достовірного та верифікованого інформаційного базису);

6) *превентивність* (спроможність системи економічної безпеки регіону діяти на випередження та мінімізувати дестабілізуючий вплив ризиків і загроз на процеси соціально-економічного розвитку регіону на засадах оперативного реагування та втримання в гранично-допустимих значеннях цільових індикаторів економічної безпеки регіону);

7) *здатність до відновлення* (полягає в спроможності системи економічної безпеки регіону до регенерації її окремих структурно-функціональних компонентів, що були пошкоджені внаслідок дестабілізуючого впливу ризиків, загроз і небезпек).

На рис. 2 представлено структуризацію цілей системи економічної безпеки регіону в умовах війни та повоєнного відновлення. Очевидно, що досягнення цих цілей потребує обґрунтування адекватної структурно-функціональної будови системи економічної безпеки регіону з урахуванням ресурсних можливостей побудови надійних механізмів захисту економіки регіону від воєнних ризиків, перспективних параметрів масштабування виробничо-господарської діяльності та становлення процесів розширеного відтворення в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України, а також потенційних обсягів підтримки національної економіки з боку міжнародних партнерів та інвестиційних фондів.

Трансформація системи економічної безпеки регіону в умовах війни та повоєнного відновлення передбачає необхідність її адекватної адаптації до реальних безпекових параметрів розвитку соціально-економічних процесів на засадах зміни

Рис. 2. Структуризація цілей системи економічної безпеки регіону в умовах війни та повоєнного відновлення

Джерело: власна розробка.

структурно-функціональних компонентів системи безпеки, перегляду стратегічних пріоритетів функціонування національної економіки, перерозподілу повноважень та управлінських сфер впливу між суб'єктами забезпечення економічної безпеки регіону, структурної перебудови виробничо-господарських комплексів регіону в контексті їх переорієнтації в сегмент пріоритетів захисту економічних інтересів держави та розбудови військово-промислового сектора національної економіки.

Серед базових передумов, що формалізують параметри трансформації системи економічної безпеки регіону в умовах війни та повоєнного відновлення, доцільно виділити такі:

- 1) *потреба в об'єктивній зміні концептуальних підходів до організації державного управління*, що, з одного боку, вимагає підвищення рівня централізації влади з метою посилення вертикальних взаємозв'язків для покращення оперативності прийняття управлінських рішень, а з іншого – необхідність делегування частини безпекових повноважень на місця в контексті доцільності забезпечення гнучкості системи економічної безпеки регіону в умовах наростаючих воєнних ризиків і загроз;

- 2) *доцільність у забезпеченні стратегічної переорієнтації економіки регіону в сегмент військової компоненти національної безпеки держави*, що ускладнюється в умовах підвищеної обмеженості ресурсного базису регіону (у тому числі трудового потенціалу), а також посилення соціальних і демографічних викликів ефективного розвитку регіональної економіки;
- 3) *необхідність забезпечення комплексної мобілізації абсолютно всіх без винятку ресурсних потужностей регіону*, що передбачає доцільність інтеграції в безпекові процеси соціально-економічного розвитку всіх учасників суспільно-економічного обміну (органи державної влади та місцевого самоврядування, бізнес-середовище, неурядові організації та громадський сектор, науково-технічний потенціал регіону тощо);
- 4) *об'єктивна потреба в масштабуванні та розвитку міжнародної співпраці на регіональному рівні*, насамперед у прикордонних регіонах з Європейським Союзом, шляхом диверсифікації джерел залучення міжнародної грантової допомоги в систему регіональної безпеки, розбудови транскордонних взаємозв'язків, посилення співпраці з міжнародними спеціалізованими безпеко-

вими інституціями, розвитку міжнародного партнерства із закордонними муніципалітетами, обміну спільним досвідом і передовими практиками у сфері трансформації системи економічної безпеки регіону;

- 5) *трансформація системи економічної безпеки регіону* відбувається в умовах об'єктивної структурної перебудови логістичних взаємозв'язків, потоків і ланцюгів постачань через ведення широкомасштабних бойових дій на території України, суттєве обмеження можливостей використання морської портової інфраструктури, руйнації усталених логістичних відносин, релокації суб'єктів господарської діяльності, тимчасової окупації частини української території;
- 6) *необхідність в проведенні інноваційної модернізації підсистеми моніторингу ризиків, загроз і небезпек* у розрізі всіх структурно-функціональних складових забезпечення економічної безпеки регіону на засадах дотримання принципу їх раннього попередження та нейтралізації, вироблення адекватних механізмів та інструментів ефективної протидії дестабілізуючим впливам, формування аналітичної компоненти оцінювання потенційних ризиків, у тому числі з урахуванням їх потенційного кількісного та якісного руйнівного впливу на процеси соціально-економічного розвитку регіону.

Трансформація системи економічної безпеки регіону в умовах війни та повоєнної відбудови передбачає формалізацію структурних компонент цієї системи, комплексне функціонування яких забезпечує досягнення цільового рівня економічної безпеки регіону та мінімізує дестабілізуючий вплив воєнних ризиків і загроз. Трансформація системи економічної безпеки регіону має бути націлена на інноваційну модернізацію її ресурсно-базисного блоку. Ця компонента системи економічної безпеки регіону відповідає за належне та своєчасне забезпечення розвитку безпечових процесів всіма необхідними видами ресурсів (фінансовими, матеріальними, нематеріальними, людськими тощо). Очевидно, що джерелом формування такого ресурсного базису є безпосередньо природний-ресурсний потенціал конкретного регіону, результати функціонування його виробничо-господарських комплексів, а також підсистема розподілу та використання наявних ресурсних потужностей на регіональному рівні.

Важливою складовою забезпечення функціональної спроможності ресурсного-базисного блоку системи економічної безпеки регіону є фор-

мування адекватного рівня її ресурсних резервів у контексті гарантування можливостей протидії воєнно-економічним викликам і загрозам. Це, своєю чергою, передбачає доцільність аналізування ресурсних потужностей регіонів на національному рівні, ідентифікації обсягів їх надлишку та дефіциту в розрізі конкретних регіонів держави, а також формування ефективної підсистеми перерозподілу стратегічного важливих видів ресурсів між регіонами з урахуванням безпекових потреб останніх для створення страхових ресурсних резервів і гарантування безперебійного функціонування регіональної системи економічної безпеки держави. Очевидно, що реалізація таких заходів потребує не лише проведення інвентаризації ресурсних потужностей регіону, але й нівелювання можливості виникнення корупційних ризиків у процесі формування таких страхових ресурсних резервів.

Попри наявний природно-ресурсний потенціал регіону, все ж таки стратегічним джерелом формування ресурсних резервів трансформації та забезпечення високого рівня функціонування системи економічної безпеки регіону є його виробничо-господарські комплекси та підприємницьке середовище. Адже безпосередньо вони є інструментарієм створення робочих місць, масштабування господарської діяльності та наповнення бюджетів усіх рівнів. Трансформація бізнес-середовища регіону в умовах війни та повоєнної відбудови передбачає структурну перебудову його виробничо-господарських комплексів, переорієнтацію на задоволення потреб оборонного сектора, імплементацію стратегії релокації суб'єктів господарювання з прифронтових регіонів на безпечну територію, активізацію темпів інтеграції внутрішньо переміщених осіб у соціально-економічні процеси регіону та стимулювання розвитку їх підприємницьких ініціатив. Стратегічним пріоритетом є інноваційна модернізація виробничо-господарських комплексів регіону, створення комфортних умов для ведення бізнесу, диверсифікація підприємницької діяльності та підвищення рівня конкурентоспроможності суб'єктів бізнесу – як на внутрішньому, так і на зовнішньому споживчому ринках.

Трансформація ресурсно-базисного блоку системи економічної безпеки регіону неможлива без пріоритетної переорієнтації ресурсів у сегмент досягнення безпекових цілей. Це, своєю чергою, вимагає: забезпечення ресурсної підтримки розвитку стратегічних секторів економіки регіону; захисту та відбудови мережі об'єктів критичної інфраструктури; розмінування територій та їх реінтеграції в соціально-економічні процеси розвитку регіону; зведення фортифікаційних та оборонних споруд у прикор-

донних із країною-агресором регіонах; розбудови цифрової інфраструктури захисту від кібератак та інформаційних гібридних впливів з боку Російської Федерації; процесів перекваліфікації трудових ресурсів (особливо серед внутрішньо-переміщених осіб) у зв'язку із втратою можливості традиційної зайнятості вразливих категорій населення.

Трансформація системи економічної безпеки регіону в умовах війни та повоєнної відбудови вимагає структурної модернізації її інституційно-управлінської підсистеми, що відповідає за своєчасну розробку та прийняття управлінських рішень, з огляду на наростаючі виклики та загрози функціонування виробничо-господарських комплексів регіону.

Така модернізація потребує забезпечення оперативної адаптації інституційно-управлінської підсистеми системи економічної безпеки регіону до імплементації стратегічних підходів антикризового управління на мезорівні, що, з одного боку, передбачає посилення централізації влади та вертикалі управління в контексті синхронізації управлінських впливів на державному та регіональному рівнях, а з іншого – потребує збереження базових засад автономності та децентралізації процедури прийняття управлінських рішень у регіоні з метою забезпечення гнучкості системи економічної безпеки держави в просторово-регіональному вимірі на засадах активізації інформаційно-комунікаційної взаємодії між місцевими військовими адміністраціями, органами місцевого самоврядування, громадським сектором, представниками бізнес-середовища тощо.

Критично важливим аспектом у процесі структурної модернізації інституційно-управлінської підсистеми економічної безпеки регіону є реалізація превентивних механізмів унеможливлення виникнення ризиків зловживання владою посадовцями на місцях, корупційних проявів в органах державної влади, порушення прав і свобод громадян з боку державних інституцій – з огляду на централізацію управління та посилення владної вертикалі в умовах правового режиму воєнного стану.

Трансформація інституційно-управлінської підсистеми економічної безпеки регіону в умовах війни та повоєнної відбудови має бути орієнтована на формалізацію програмних засад гарантування захисту економічних інтересів регіону, адаптацію організаційної структури та структури управління органів державної влади на місцях до воєнних викликів і загроз, налагодження ефективної інформаційно-комунікаційної взаємодії державних інституцій з органами силового та оборонного сектора для оперативного обміну інформаційно-аналітич-

ними даними, гарантування своєчасного прийняття управлінських рішень і мобілізації ресурсного потенціалу для протидії ризикам і загрозам воєнно-економічного характеру.

Забезпечення функціональної спроможності інституційно-управлінської підсистеми економічної безпеки регіону передбачає доцільність трансформації бюджетних пріоритетів і вдосконалення бюджетного процесу на засадах концентрації на фінансуванні досягнення першочергових безпекових цілей регіону, раціоналізації бюджетних потоків і підвищення ефективності використання грошово-ресурсного забезпечення, унеможливлення ризиків нецільового використання бюджетних коштів, диверсифікації джерел наповнення бюджету регіону (у тому числі за рахунок зовнішніх джерел фінансування – міжнародна грантова допомога, пільгові кредити міжнародних інституцій, фонди транскордонної співпраці тощо), посилення механізмів громадського моніторингу та контролю за процесами використання бюджетних ресурсів, консолідації стратегічних безпекових цілей регіону та формування чітких джерел і механізмів фінансування дорожньої карти їх досягнення.

Цілком очевидним є те, що в умовах правового режиму воєнного стану інституційно-управлінська підсистема економічної безпеки регіону об'єктивно піддається надмірній централізації. Поряд із цим, критично важливим залишається питання гарантування базових ліберальних підходів до регулювання процесів суспільно-економічного обміну, функціонування стратегічно важливих сегментів споживчого ринку для забезпечення належного рівня економічної безпеки регіону, стимулювання соціально-економічного розвитку регіону, продовження процесів дерегуляції розвитку суб'єктів підприємницької діяльності, дебіюрократизації дозвільних процедур. У цьому контексті інституційно-управлінська підсистема економічної безпеки регіону має бути націлена на імплементацію передових світових практик формування ліберальних підходів до структуризації бізнес-середовища в умовах постійних воєнних викликів за прикладом Ізраїлю, Південної Кореї, Тайваню тощо.

Розробка та прийняття ефективних управлінських рішень у сегменті забезпечення економічної безпеки регіону вимагає наявності адекватного інформаційного базису з метою мінімізації ризиків ірраціонального використання ресурсів та імплементації помилкових управлінських рішень.

ВИСНОВКИ

Трансформація системи економічної безпеки регіону в умовах війни та повоєнного відновлення повинна відбуватися з урахуванням специфіки ін-

ституційно-управлінської обмеженості органів державної влади на місцях. Основними специфічними особливостями формалізації параметрів трансформації системи економічної безпеки регіону є такі:

- ✦ балансування між об'єктивною необхідністю посилення централізації влади та збереженням ліберальних підходів до регулювання розвитку соціально-економічних процесів;
- ✦ посилення пріоритетності задоволення потреб військово-промислового та оборонного сектора економіки;
- ✦ доцільність мобілізації ресурсних потужностей регіону, масштабування міжнародної співпраці на регіональному рівні та залучення зовнішніх джерел фінансування безпекових заходів;
- ✦ структурна перебудова логістичних потоків системи економічної безпеки регіону.

Подальші наукові дослідження в цій сфері доцільно спрямувати на узагальнення методико-прикладних засад аналізування економічної безпеки регіону. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Андріяш В. І. Державна політика: концептуальні аспекти визначення. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2013. № 9. URL : <https://goo.gl/aLu3RG>
2. Бакуменко В. Д., Надолішній П. І. Теоретичні та організаційні засади державного управління : монографія. Київ : Міленіум, 2003. 256 с.
3. Буркальцева Д. Д. Інституціональне забезпечення економічної безпеки України : монографія. Київ: Знання України, 2012. 347 с.
4. Валецький О. Л. Державна політика в Україні: методологія аналізу, стратегія, механізми впровадження : монографія. Київ : НІСД, 2001. 242 с.
5. Власюк О. С., Сухоруков А. І., Недін І. В., Воробйов С. Л. та ін. Система економічної безпеки держави. Київ : ВД «Стилос», 2010. 685 с.
6. Горбулін В. П., Качинський А. Б. Стратегічне планування: вирішення проблем національної безпеки : монографія. Київ : НІСД, 2010. 288 с.
7. Державне управління в Україні: організаційно-правові засади : монографія / за заг. ред. Н. Р. Нижник. Київ : Вид-во УАДУ, 2002. 164 с.
8. Економічна безпека держави : монографія / за заг. ред. О. С. Власюка, А. І. Мокія. Львів : Апріорі, 2013. 836 с.
9. Колбеч Г. К. Політика: основні концепції в суспільних науках / пер. з англ. Київ : КМ «Академія», 2004. 127 с.
10. Концептуальні засади взаємодії політики й управління : монографія / за заг. ред. В. А. Ребкала, В. А. Шахова, В. В. Голубь, В. М. Козакова. Київ : НАДУ, 2010. 300 с.
11. Новицький Г. В. Теоретико-правові основи забезпечення національної безпеки України : монографія. Київ : Інтертехнологія, 2008. 496 с.
12. Lupak R., Mizyuk B., Zaychenko V. et al. Migration Processes and Socio-Economic Development: Interactions and Regulatory Policy. *Agricultural and Resource Economics*. 2022. Vol. 8. No. 1. P. 70–88. DOI: <https://doi.org/10.51599/are.2022.08.01.04>
13. Lupak R., Kunytska-Iliash M., Berezivskyi Y. et al. Information and analytical support system of enterprise competitiveness management. *Accounting*. 2021. Vol. 7. Iss. 7. P. 1785–1798. DOI: 10.5267/j.ac.2021.4.018

REFERENCES

- Andriyash V. I. (2013). Derzhavna polityka: kontseptualni aspekty vyznachennia [State policy: conceptual aspects of definition]. *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok*. <https://goo.gl/aLu3RG>
- Bakumenko V. D. & Nadolishnyi P. I. (2003). *Teoretychni ta orhanizatsiini zasady derzhavnoho upravlinnia* [Theoretical and organizational foundations of public administration]. Milenium.
- Burkaltseva D. D. (2012). *Instytutsionalne zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky Ukrainy* [Institutional support of economic security of Ukraine]. Znannia Ukrainy.
- Horbulin V. P. & Kachynskyi A. B. (2010). *Stratehichne planuvannia: vyrishennia problem natsionalnoi bezpeky* [Strategic planning: solving problems of national security]. NISD.
- Kolbech H. K. (2004). *Polityka: osnovni kontseptsii v suspilnykh naukakh* [Politics: key concepts in social sciences]. KM «Akademiiia».
- Lupak R., Mizyuk B. & Zaychenko V. (2022). Migration Processes and Socio-Economic Development: Interactions and Regulatory Policy. *Agricultural and Resource Economics*, 1(8), 70–88. <https://doi.org/10.51599/are.2022.08.01.04>
- Lupak R., Kunytska-Iliash M. & Berezivskyi Y. (2021). Information and analytical support system of enterprise competitiveness management. *Accounting*, 7(7), 1785–1798. <https://doi.org/10.5267/j.ac.2021.4.018>
- Novytskyi H. V. (2008). *Teoretyko-pravovi osnovy zabezpechennia natsionalnoi bezpeky Ukrainy* [Theoretical and legal bases of ensuring national security of Ukraine]. Interetehnolohiia.
- Nyzhnyk N. R. (2002). *Derzhavne upravlinnia v Ukraini: orhanizatsiino-pravovi zasady* [Public administration in Ukraine: organizational and legal foundations]. Vyd-vo UADU.
- Rebkalo V. A., Shakhov V. A., Holub V. V. & Kozakov V. M. (2010). *Kontseptualni zasady vzaiemodii polityky y upravlinnia* [Conceptual principles of interaction between politics and management]. NADU.
- Valevskyi O. L. (2001). *Derzhavna polityka v Ukraini: metodolohiia analizu, stratehiia, mekhanizmy vprovadzhenia* [State policy in Ukraine: analysis methodology, strategy, implementation mechanisms]. NISD.
- Vlasiuk O. S., Sukhorukov A. I., Nedin I. V. & Vorobiov S. L. (2010). *Systema ekonomichnoi bezpeky derzhavy* [The system of economic security of the state]. VD «Stylos».
- Vlasiuk O. S. & Mokii A. I. (2013). *Ekonomichna bezpeka derzhavy* [Economic security of the state]. Apriori.